

450. VÝROČIE PRÍCHODU PETRA BORNEMISZU DO ŠINTAVY

PHDR. ANNA JÓNÁSOVÁ

✉ oz.jonasova@gmail.com

The paper is a slightly revised version of an introductory speech given at one of the European Heritage Days events commemorating the 450th anniversary of the arrival of preacher, humanist and printer Peter Bornemisza in Šintava and of the printing of his first publication – a book of sermons entitled *Homiletics*. Besides promoting spiritual renewal in Christianity, the activities of Peter Bornemisza helped to disseminate the ideas of humanism and renaissance and strengthen education, despite opposition from many Catholic leaders. To this day, he is considered a cultural, spiritual and moral authority and his ideas remain valid even in the twenty-first century. The European Heritage Days event was accompanied by the launch of a collection of texts about his life – *The Power of the Printed Word (Sila tlačeneho slova)*.

Keywords: personalities, Peter Bornemisza, reformation history, history of printing, Šintava (Slovakia), European Heritage Days

ÚVOD

História ľudstva je popretkávaná mnohými udalosťami. Pripomíname si tie príjemnejšie, ako výročia korunovácií kráľov, jubileí osobností verejného, kultúrneho a vedeckého života, ale aj tie menej príjemné, ako dátumy vojen. Niektoré z nich sa týkajú celej planéty, jednotlivých svetadielov či štátov, ale sú aj výročia, ktoré si pripomínajú obyvatelia miest alebo zdanlivo bezvýznamných dedínok, pretože dejiny kráčali aj po ich uliciach a chotároch. Kalendáre zaznamenávajú mnohé udalosti s cieľom pripomenúť si ich, zviditeľniť či osláviť. Jednou z nich je aj 450. výročie príchodu Petra Bornemiszu do Šintavy.

V príspevku *450. výročie príchodu Petra Bornemiszu do Šintavy* sa pokúsime priblížiť osud všestranného človeka, ktorý pre svoje presvedčenie, pôsobenie, tvorbu a slovo zhmotnené v písmenkách a uložené do kníh znášal následky.

Peter Bornemisza prišiel takmer pred pol tisícročím ako dvorský kazateľ na pozvanie zemepánov Júliusa Salma a jeho manželky Alžbety Thurzovej do Hlohovca. Neskôr sa tento vzdelaný, smelý, talentovaný a usilovný muž usadil na šintavskom panstve. Svojou všestrannosťou, húževnatosťou, pracovitnosťou

a talentom poznačil nielen dedinku Šintava, mestečko Sereď a obce patriace do vtedajšieho panstva, ale ovplyvnil aj dianie v širšom okolí, ako aj v Nitrianskej a Bratislavskej župe. Peter Bornemisza rozvírením spoločenskej, politickej a konfesionalnej hladiny v Trnave pozdvihol a navždy zaradil do kultúrnych dejín Uhorska i Európy oblasť, ktorá by bez neho zostala neznámou lokalitou, jednou z tisícok usadlostí naddunajskej časti vtedajšieho Uhorska, kam sa po Moháči presťahoval cirkevný, spoločenský a kultúrny život krajiny.

V súvislosti s knihami sa bežne spomína vynález Johanna Gutenberga, ktorý na drevenom lise vytlačil odpustkovú listinu a následne v roku 1455 tzv. 42-riadkovú *Bibliu*, tlačenú v dvoch stĺpcoch. Jeho vynález bol prelomom v dejinách informatizácie ľudstva. Nastala éra sériovej multiplikačnej výroby kníh a iných tlačí, čím sa dosiahlo, že jedno dielo a jeden autor oslovil naraz mnohonásobne väčší počet čitateľov než akýkoľvek rukopis odpisovaný v dovedajších kláštorných skriptóriách. Niet divu, že sa kníhtlač začala šíriť nielen v Európe, ale aj vo svete. Svojich nasledovníkov si našla aj vo vtedajšom Uhorsku.

V kontexte uvedeného a v spojitosti s osobou Petra Bornemiszu si v príspevku pripomenieme aj výročie kníh a dielne, v ktorej vznikli, pretože v roku 2023 uplynulo už 450 rokov, čo Peter Bornemisza vydal v Šintave svoju prvú tlač.¹

S cieľom upriamiť pozornosť na túto skutočnosť, ktorá začala písať najvýznamnejšiu kapitolu kultúrnych dejín Šintavy a jej okolia, a zároveň detailnejšie ju vsadiť do historickej pamäti regiónu som v roku 2022 v rámci podujatia *Literárne tradície Šintavy a Sereďe* navrhla pripomenúť si výročie napísania knihy, založenia kníhtlačiarne a zároveň spomenúť človeka, ktorý sa boril s nepriazňou okolia a osudu, ale i napriek tomu veril slovu – nielen tomu Božiemu, ale aj slovu civilnému –, ktoré kázal, ukladal na papier, tlačil a rozširoval. Následne vznikol projekt, ktorého nosnou časťou bolo zostavenie zborníka statí a prekladov o Petrovi Bornemiszi *Sila tlačeného slova*. Jeho realizáciu z verejných zdrojov významne podporil Fond na podporu umenia.

Životná dráha Petra Bornemiszu ponúka materiál nielen na opis jeho osobného života, ale hlavne na podrobnejší rozbor jeho diela, v ktorom sa spája a križuje množstvo hľadísk, aspektov a separátnych tém, vhodných aj na odborné bádanie pre knižných historikov a regionalistov, a ktoré ani zďaleka neobsiahne jedno



Peter Bornemisza. Zdroj: www.europeana.eu



Podujatie 450. výročie príchodu Petra Bornemiszu do Šintavy. Zdroj: FB Seredské novinky

podujatie venované tomuto oddanému humanistovi. Životopisné údaje, ako aj historické, literárnokritické a teologické hodnotenia jeho monumentálneho diela vyšli v Maďarsku vo viacerých odborných, konfesijných a populárnych publikáciách (v stručných aj obsirnejších verziách), avšak súpis literatúry o tomto dejateľovi na Slovensku, respektíve historiografická reflexia jeho diela zo špecifického slovacikálneho hľadiska absentuje, prípadne je minimálna. Pohľad na rozsiahlu databázu maďarských prameňov potvrdzuje, že život a dielo Petra Bornemiszu by neobsiahla ani niekoľkodňová vedecká konferencia.

Celý životopis Petra Bornemiszu, ktorý sa podarilo historikom doteraz postupne rekonštruovať, podávame heslovito v zborníku *Sila tlačeného slova* v časti *Chronológia života a dielo Petra Bornemiszu*, prevzatú z publikácie Tibora Schuleka.

Curriculum vitae je zostrúchnené do 255 hesiel, opisujúcich udalosti, historické súvislosti a osudy ľudí, ktorí ho vtedy obklopovali a ovplyvňovali. Heslá sú postupne uvedené v rámci 249 prameňov aj s doloženými dátumami.

Peter Bornemisza sa narodil 22. februára 1535 v Pešti. Jeho rodina žila v Budíne, avšak po vpáde Turkov sa z rodiny zachránil iba Peter. Ako 6-ročnú sirotu ho vychovávali príbuzní na východe kraji-

ny, kde získal aj základné vzdelanie. Neskôr študoval v Košiciach a istý čas pobudol na hrade Huszt, kde sa prejavil ako začínajúci básnik. Z ďalších jeho pobytov na školách v Padove, vo Francúzsku, Wittenbergu či vo Viedni nemáme presne doložené správy, preto je toto osemročné obdobie jeho života zahalené tajomstvom. Je však známe, že s 8 forintmi odišiel na 8 rokov do sveta a rovnako „bohatý“ sa vrátil. Finančné bohatstvo sa však nedá porovnať s vedomostným, ktoré Peter Bornemisza získal vo svete, pretože bol polyglot (okrem maďarčiny ovládal nemčinu, latinčinu, gréčtinu, taliančinu, francúzštinu a slovenčinu, respektíve poľštinu). Jeho vedomosti mu umožňovali chvíľku pracovať aj na kráľovskom dvore vo Viedni, kde napísal drámu *Elektra* (podľa Sofokla), ktorú vytlačil u Hoffhaltera. U tohto tlačiaru sa priučil tlačiarenskému remeslu. Ďalšie roky venoval obnovenej cirkvi ako kazateľ i ako spolupracovník tlačiaru Huszára Gála. Výraznú zmenu zaznamenal, keď sa stal dvorským kazateľom a vychovávateľom v rodine Jána Balašu vo Zvolene. Pripisuje sa mu aj nemalý vplyv na nadaného budúceho básnika Bálinta (Valentína Balašu), ktorému pomohol s prekladom a vydaním knižočky.

Po krajinskom sneme 1569 (Bratislava) Jána Balašu pre podozrenie z vlastizrady zatkli, preto Peter Bornemisza prijal miesto u zemepána Júliusa Sal-

BORNEMISZA PÉTER



Životopis Petra Bornemiszu od autora Tibora Schuleka (1939).
Zdroj: www.library.hungaricana.hu

mu a jeho manželky Alžbety Thurzovej. V rokoch 1570 – 1571 pôsobil ako kazateľ maďarským luteránom v trojjazyčnom Hlohovci, kde v chrámoch a v škole znela maďarčina, nemčina a slovenčina.

O Bornemiszovom pobyte na Považí vieme celkom málo. Existujú strohé údaje o tom, že sa tu pohyboval už v roku 1560, keď sa mu podarilo reformovať mesto Sereď, avšak podrobnejšie údaje o jeho účinkovaní v Sereďi chýbajú.

Od 1. januára 1572 Peter Bornemisza už pôsobil v Šintave, taktiež v trojjazyčnom prostredí. Bornemisza však vnímal, že pospolitý ľud tu hovorí prevažne po slovensky. Samotný Bornemisza v dedikácii nabáda Štefana Balašu, „...aby knižočku čítal nielen on, ale aj jeho čelad', aj žiaci, aj poddaní, aby ju čítali Maďari po maďarsky a Slováci po slovensky“.² Na miesto protestantského kňaza nastúpil po smrti kňaza Michala (Mihálya) Tubu. Bornemisza ho v neskorších textoch spomenul ako dobrotivého človeka, svedomitého kňaza, ktorý bol dlho chorý a šikanovaný

necitlivou a nevernou manželkou. Dve jeho nábožné piesne uverejnil Bornemisza v *Spevníku*.

Zakrátko tento 37-ročný vzdelaný a životom skúsený a skúšaný muž inštaloval v Šintave tlačiareň, v ktorej v roku 1573 dokončil tlač prvej *Postily*, čiže knihy kázni na nedele a sviatky na celý rok. Bola to prvá časť zo zamýšľanej pentológie kníh, ktoré mali poslúžiť ostatným farárom a kazateľom pri duchovnej obnove kresťanstva v duchu nového učenia – protestantizmu. Ako vieme, avizoval ju už v roku 1569. Počas krajinského snemu napísal predstaviteľom Trnavy list so žiadosťou o finančnú pomoc 1 000 forintov na vydanie kázni, ktoré má hotové v rukopise. Trnava mu však nevyhovela, ale nielen pre požiadavku vysokej sumy. (Ročný plat kazateľa Huszára na dvore Imricha Forgáča v Komjaticiach bol v tom období 20 forintov, takže išlo o obrovskú sumu, o ktorú žiadal.)

Fungovanie tlačiarne v blízkej Šintave bolo trňom v očiach katolíckeho duchovenstva, pretože kňaz a tlačiar Peter Bornemisza chodil kázať aj do Trnavy do domu Balašovcov. (Súčasne s ním pôsobil vo Wittenbergu študovaný a v Rakúsku vysvätený Demeter Sibolthy, ktorý sa často zdržiaval aj u Bornemiszu v Šintave.) Aj keď mnohí mešťania Trnavy sympatizovali s reformáciou, dokonca chodili počúvať kázne do kaplnky špitálu alebo do domu Jána Balašu, protestantizmus v Trnave neuspel tak, ako si to Bornemisza predstavoval. Bránili tomu tlaky miestneho katolíckeho duchovenstva (Mikuláš Telegdi), zákazy z Viedne, prenasledovanie a dokonca aj uväznenie viacerých mešťanov Trnavy.

V čase pôsobenia Petra Bornemiszu v Šintave sa hovorí aj o ďalšom kultúrnom a duchovnom prvku – o fungovaní školy na jeho dvore (učil tam Pavol ,Pál' Lethenyi, neskôr kazateľ v Mači), ale aj o návštevách významných šľachticov a o stykoch Bornemiszu s renesančnou cudzinou. István Nemeskürthy napísal, že v čase prítomnosti Petra Bornemiszu v Šintave sa o nej hovorilo ako o Hornouhorskej Florencii.

Na pochopenie myšlienkových pohybov a tendencií raného novoveku, nastupujúceho humanizmu a renesancie, ktoré menili optiku pohľadu na pozemský život človeka, je pre maďarské všeobecné aj náboženské dejiny Peter Bornemisza jednou z kľúčových postáv, pretože v ňom samotnom sa často bili tieto dve filozofie. Podľa Tibora Schuleka „... raz v Bornemiszovi zvíťazil humanizmus nad náboženstvom, inokedy zvíťazilo náboženstvo nad humanizmom... Bornemiszov život a dielo svedčia o tom, že tieto premisy mravnosti, slušného a nábožného života sa snažil držať v rovnováhe“.

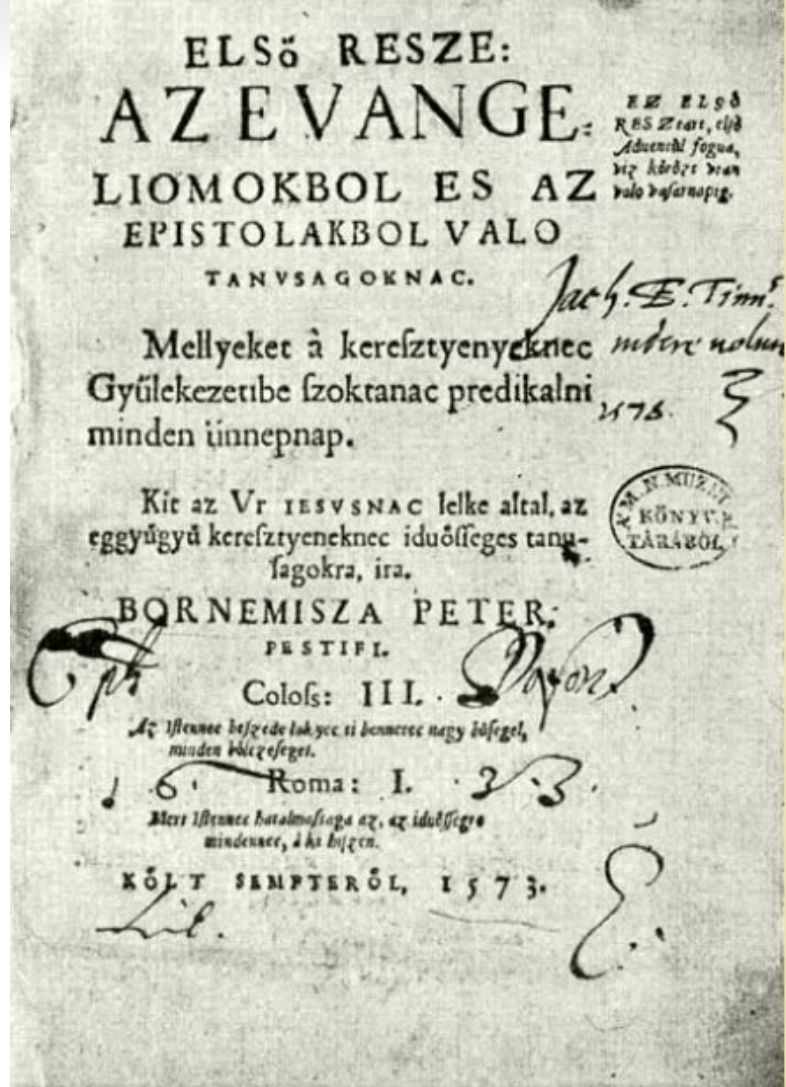
Peter Bornemisza nebol len šľachtickým kňazom a kazateľom. Keďže v spoločnosti požíval veľkú úctu a k aristokracii nebol servilný, pre každého bol morálnou autoritou. Taktiež bol aj prvým organizátorom protestantizmu na tomto území. Ako superintendent ustanovil niekoľkých protestantských kňazov na farnosti do okolitých obcí a mestečiek. Neustále sa vzdelával, preto ho považovali za najšćítanejšieho učenca tej doby.

V maďarskej odbornej literatúre nájdeme tisícky prameňov väčšieho či menšieho rozsahu o Petrovi Bornemiszovi ako o organizátorovi evanjelickej cirkvi nadunajského dištriktu, o jeho kazateľskej činnosti, ale aj ako o plodnom spisovateľovi, ktorý usilovne písal. Jeho juvenilné básne, ale aj štýl, výrazové prostriedky a kompozícia prozaických prác ho postavili do prvej línie zrodu maďarskej umeleckej literatúry. Ak sa pozrieme na jeho autorskú a typografickú usilovnosť, môžeme len v úžase konštatovať, čo všetko tento človek počas šiestich rokov v Šintave vykonal. Veď len *Postily* majú 7 600 strán. Ak k tomu počnu prirátame ďalších 6 rokov, počas ktorých „titoc helyen“ – na utajenom mieste na Plaveckom hrade a v Rohožníku vytlačil s pomocou faktora Valentína Mančkoviča ďalšie knihy, tak máme pred sebou grandiózny výsledok, respektíve monumentálne dielo obrovských rozmerov. Dokonca začiatkom 20. storočia jeden literárny historik pochyboval o Bornemiszovom autorstve a nastolil otázku, či to všetko naozaj stihol napísať sám.

Bornemisza nemal len prívržencov, ale mal aj veľa vplyvných a vtedajšími mocipánmi podporovaných nepriateľov. Presadzovanie Lutherovho učenia narážalo na silný odpor katolíckej Trnavy, ktorá bola v tom čase sídlom arcibiskupstva. Vieme, že po Moháči sa do Trnavy presťahoval ostrihomský úrad arcibiskupa a prítomnosť kňaza, kazateľa – stúpenca protestantizmu – v jeho blízkosti bola pre klérus neprijateľná. Tieto skutočnosti nemožno obísť, pretože Bornemiszovi veľmi strpčovali život. (Dokonca sa dozvedel, že mu o ten život aj usilovali.) Konfesionálne a osobné súboje, ktoré sa vtedy odohrávali medzi Petrom Bornemiszom a Mikulášom Telegdim sú zachytené v dobových tlačiach.³

POSTILY PETRA BORNEMISZU

Najznámejším dielom Petra Bornemiszu sú *Postily*. Zámer vydať knihu kázni avizoval už v roku 1569,



Prvé vydanie Bornemiszovho diela *Postila*. (1573) Zdroj: www.corycats.sk

avšak získať mecénov a nazbierať viac ako tisíc forintov na ich vydanie si vyžadovalo čas. Prvú knihu začal tlačiť ešte počas pobytu v Hlohovci, v tlačiarňi Gála Huszára v Komjaticiach. Dokončil ju v roku 1573 v Šintave. (1. októbra 2023 sme si v Šintave pripomenuli presne 450 rokov, čo uzrela svetlo sveta). V ročných intervaloch, s výnimkou morovej epidémie, písal a vydával ďalšie zväzky. V roku 1578 vyšiel štvrtý diel. Piaty vyšiel už v exile.

V 4. zväzku sa v záverečnom bloku nachádzajú časti *Ördögi kíssértetek a Röttenetes utálatosságárol ez megferteztetet vilagnac* (Diabolské pokušenia o nesmiernych ohavnostiach tohto nakazeného sveta), *Ördögi predicatioc Nagy soc czudalatos kísírtetekröl* (Diabolské kázne o mnohých úžasných príznakoch) a *Eordögi, világi és testi kísírtetekröl* (O diablových svetských, telesných a smrteľných pokušeniach).

Dielo prekvapuje smelou otvorenosťou a je zrkadlom skazenosti sveta. Autor poukazuje na všetko, čoho je človek schopný a čo môže mimo dekalógu

porušiť, prekročiť, kam až môže zájsť (za hranice morálky a bohabojnosti) a ako človek môže zhrešiť. Píše o obžerstve, krádežiach, lakomosti, lenivosti, poverčivosti, pýche a nadutosti, o vraždách, neverách, pedofílii a smilstve a o množstve iných foriem pokušenia, ktoré má na svedomí diabol. Je len na človeku, či im dokáže a chce odolať. Obsah a štýl, akým bolo dielo napísané, šokovali vtedajšiu verejnosť. Apendix vyvolal zdesenie – nielen u tých, ktorých sa bytostne dotýkal a ktorí sa v tých postavách spoznali, pretože nepísal o fiktívnych ľuďoch, ale o autentických osobách. Ako s trpkosťou priznal sám Peter Bornemisza, už počas písania ho priatelia varovali, aby dielo netlačil. S trpkosťou spomína, že po vydaní sa čudovali a odsúdili ho bratia maďarskí kazatelia, nemeckí a slovenskí kňazi. Dotkol sa majestátu samotného kráľa a rímskeho cisára Rudolfa II., ktorý prikázal, aby sa ho zbavili, vyhnali ho a tlačiarňu zhabali. Vydaním tohto diela však stratil aj priazeň svojho mecéna Juliusa Salma, ktorý prijal ponuku, že ak sa Bornemiszu zbaví, jeho nová žena Anna Ditrichsteinová dostane nejakú nehnuteľnosť, zámok či kaštieľ, po ktorom túžila...

Bornemisza sa po týchto udalostiach odmietol vysťahovať. Tlaky silneli, vyhrážky sa množili. Napokon sa konal v Šintave súd – v novovekom Uhorsku azda prvý proces proti knihe a jej autorovi. Celý proces bol zariadený tak, že sami evanjelickí kňazi, ktorých Bornemisza ustanovil, ho vyhlásili za pomätenca, údajne sa vzdal Luthera, a prinútili ho podpísať vyhlásenie, že: „*odvoláva tvrdenia v knihe a spis celý*“. Vyhlásenie síce podpísal, ale keď ho žiadali, aby ho aj vytlačil a rozšíril, zostal neoblomný. Odvolal odvolané a knihu nezaprel. Nevzdal sa svojich myšlienok a presvedčenia.

Udalosti dostali rýchly spád. Nátlak neprestával, vyhrážali sa mu a nakoniec ho zo Šintavy vyštvali. Na Nový rok 1579 ho vyhostili – v daždivom a mrazivom počasí, ako píše neskôr, odviezol manželku s dvojčatami na bezpečné miesto k príbuzným na východ krajiny.

Peter Bornemisza sa uchýlil znova pod krídla Balašovcov na Plavecký hrad. Nevzdával sa. Tu vytlačil piaty diel *Postíl* a provokatívne aj *Diabolské pokušenia* ako samostatnú tlač – preložené v odpisoch sa údajne dostali aj na okolité panovnícke sídla. Uväzneniu sa i napriek odchodu na bezpečné miesto nevyhol. Zatkli ho, keď vo Viedni nakupoval nové typy písma. Útekom z väzenia si zachránil život, pretože mu v ňom hrozila smrť. Pri úteku sa zranil, zlomeninu nohy si liečil na hrade Beckov. Po návrate na Plavecký hrad spolu so svojím faktorom Valentínom Mačkovi-



Diabolské rozprávky (1575). Zdroj: www.corycats.sk

čom tlačil kalendáre a diela iných autorov (napríklad Kyrmezer). Prestažoval sa do Rohožníka, kde mal malý statok a budovu s tlačiarňou. Krátko po vytlačení jednej z typograficky najkrajších tlačí 16. storočia – *Foliopostily* – Bornemisza vo veku 49 rokov zomiera. Dátum jeho smrti nie je známy, datuje sa na marec až jún 1584. Pochovaný bol v Sološnici v Kostole sv. Osvalda. Po rekatolizácii farnosti bol z kostola odstránený jeho mramorový epitaf. V súčasnosti je jeho hrob neznámy.

DÔVETOK

Mimoriadne pohnutý a tragický bol aj Bornemiszov osobný život – ženatý bol štyrikrát, pretože jeho manželky mu v krátkom čase zomreli. Meno a osud prvej manželky v súčasnosti nepoznáme, avšak isté je, že v roku 1558 bol už ženatý. Druhýkrát sa oženil so sestrou podžupana Zvolenskej župy Jána Soos Poltáriho.

S ňou mal syna Petra, narodeného pravdepodobne r. 1565/66. Familiárne ho volali Peti. Aj táto Bornemiszova manželka zomrela – buď na týfus, alebo na mor – , a počas morovej epidémie zomrel aj 10-ročný Peti. Opis otcovského žiaľu nad stratou nadaného syna je zdrvivúce čítanie... Kňaz, ako sám zdôvodňuje, by však nemal zostať bez manželky, a preto sa oženil po tretíkrát. Po epidémii moru, ktorý pustošil krajinu, v niektorých usadlostiach zostalo sotva 5 – 6 ľudí, Bornemiszovi okrem čeladníkov zomrelo všetkých 5 detí a aj tretia manželka. Sám ťažko ochorel, no mal šťastie a napokon prežil. Štvrtý raz sa oženil s Alžbetou Gyótai, príbuznou Pavla Mariássyho, šľachtica zo Spiša. V najdramatickejšom období ich života mu porodila dvojčatá. O ich osude ako ani o pokračovaní rodu sa nezachovali žiadne údaje.

Stručný príbeh života Petra Bornemiszu výstižne opisuje aj charakteristika uvedená na internetovej stránke Spoločnosť Petra Bornemiszu vo Viedni: „Jeho život nebol dlhý, trval iba štyridsaťdeväť rokov. Spájal sa v ňom renesančný intelektuál a nekompromisný protestantský kazateľ. Raz horel v ohni dobrodružstva, nepokoja, častého prenasledovania,

inokedy veľkej úcty, neustáleho učenia a opäť učenia. Často bol väznený, bol biskupom (superintendentom) svojho náboženstva. Chcel slúžiť myšlienke, ktorej veril, že je pravdivá, krajine, ktorá bola v nebezpečenstve, a ľuďom v núdzi. A zároveň bol skutočným, plnokrvným spisovateľom a básnikom. Aj dnes ide o krásne čítanie.

Okrem svojho žiaka, večne žijúceho Bálinta Balašu, je jediným autorom toho storočia, ktorý čo len Rozlúčkovou piesňou a tragédiou Élektra zostal živým autorom s trvalým vplyvom aj na nás.“⁴

ZÁVEROM

Podujatím 450. výročie príchodu Petra Bornemiszu do Šintavy a zborníkom *Sila tlačeného slova* sme sa snažili obyvateľom lokalít, v ktorých žil a pracoval, ale aj širšiemu okruhu čitateľov s hlbším záujmom o dejiny knižnej kultúry a kníhtlačiarstva pripomenúť osobnosť vzdelanca, kňaza, kazateľa, autora, nedostižného



Podujatie 450. výročie príchodu Petra Bornemiszu do Šintavy. Zdroj: Pavel Polka

majstra slova a tlačiaru Petra Bornemiszu. Riskoval v mene ideí, ktorým veril a bol o nich neochvejne presvedčený, že sú užitočné pre človeka konca 16. storočia.

Jeho život, ako napísal Tibor Schulek, bol boj. Jeho zbraňou bolo slovo, ktoré vďaka tlači prežilo stáročia a ktoré nechápeme iba ako relikviu starých čias či vzácnu zažltnutú knihu v trezore knižnice, alebo archívny záznam. Zborník o jeho živote a diele s príznačným názvom *Sila tlačeného slova* je toho dôkazom. Prostredníctvom tejto publikácie sa prihovárame slovenskému čitateľovi s nádejou, že sme otvorili informačnú bránu do hlbšieho poznania života a diela Petra Bornemiszu na slovenskom území vo vtedajšom Uhorsku.

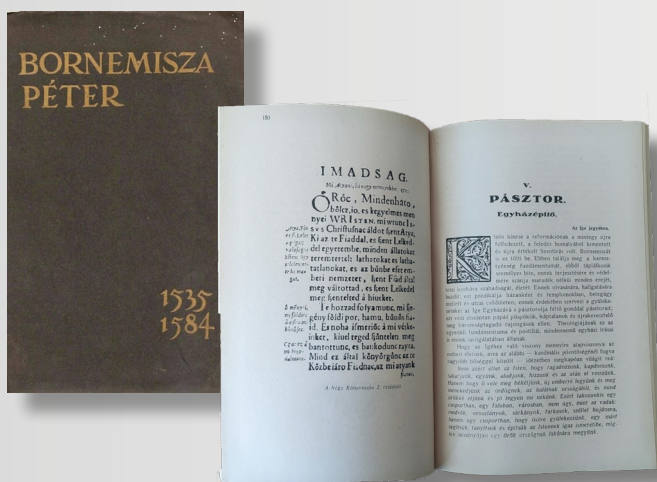
450 rokov je úctyhodná doba. Knihy, ktoré tento renesančný muž vytvoril, napísal a vytlačil, sa vďaka

priaznivým okolnostiam v niekoľkých exemplároch uchovali do dnešných dní a tvoria pamiatkovo chránený zlatý fond oddelení historických tlačí v maďarských i v slovenských knižniciach. Tieto vzácne výtlačky nečakajú na laikov, ale na historikov, literárnych vedcov, teológov, prípadne iných odborníkov, aby ich posolstvo sprostredkovali ďalej a odkryli tak stále aktuálne myšlienky, ktoré dokážu osloviť človeka 21. storočia.

V závere príspevku si dovoľím tvrdiť, že samotný Peter Bornemisza za šesť rokov pôsobenia v Šintave a v Seredi a necelých šesť rokov v Plaveckom hrade a v Rohožníku nielenže urobil pre kultúrne a duchovné pozdvihnutie regiónov nevyčísľiteľne hodnotnú prácu, ale svojim počínaním odovzdal o živote vtedajších ľudí viac informácií ako ostatní počas celého 16. storočia.

POZNÁMKY

- ¹ V súčasnosti sa presne nevie, v ktorom dome a na ktorej parcele sa usadil, zariadil si tlačiarenskú dielňu, písal a tlačil svoje knihy humanista Peter Bornemisza.
- ² Viac pozri BORNEMISZA, Péter: *Negy könyvetske a keresztyeni hitvec tvdoma-nyarol*. Sempten 1577 typ. Bome-misza [8]+ 12 + 52 + 151 +[1]+ 74 föl - 8° MTAK: RM 8° 19; (RMK 1 0138; RM I 8r. 0019).
- ³ Opísali ich viacerí náboženský historici a podrobne ich zosumarizoval v životopisej knihe Petra Bornemiszu aj Tibor Schulek. Uvedené skutočnosti sme v zostručnenej forme zaradili i do nami vydávanej knihy *Sila tlačeného slova*.
- ⁴ Ki volt Bornemisza Péter? Bornemisza Péter Társaság / Péter Bornemisza Gesellschaft. Dostupné na internete: <https://bornemisza.at/sample-page>.



TIP REDAKCIE

Životopisnú knihu *Peter Bornemisza 1535 – 1584* od autora Tibora Schuteka z roku 1939 si po prihlásení môžete vypožičať aj prostredníctvom online katalógu Slovenskej národnej knižnice. Pre vypožičanie je potrebné mať platný čitateľský preukaz.

Kniha je dostupná na webovej stránke <https://chamo.kis3g.sk/lib/item?id=chamo:1265223&theme=snk>